



25 år

1986 – 2011



Vy mot Landsnoravägen och Edsbergsparken, notera 6:an på brevlådan. 1974

Inledning

Denna historiska tillbakablick är ämnad att ge lite perspektiv på de stora förändringar som skedde för 25-30 år sedan. Vad som legat till grund för att bygga vårt bostadsområde och vår förening som idag är en del av vår vardag.

Alla förändringar går mer eller mindre fort. Efter några år glöms det gamla bort och det som är nu upplevs som om det alltid varit på detta sätt. Då kan det vara både kul och intressant att se tillbaka på hur det var en gång. Hur mycket som verkligen har förändrats och man själv hunnit med.



Vy från föreningen emot Landsnoravägen oktober 2011



Vy från dåvarande Platåvägens sträckning emot Landsnoravägen, 1973

Områdets och markens historia

Brunkebergsåsen

Brf Edsbacka är byggt på en del av Brunkebergsåsen. Åsen bildades för 10000 år sedan och har nordsydlig sträckning. Stora delar är idag bortschaktade för att ge plats åt bland annat tunnelbanan, moderna tiders infrastruktur och bebyggelse. Bland annat kan nämnas att Brunkebergstorg i Stockholm idag ligger 20 m lägre än då åsen sträckte sig i sin fulla längd och höjd dit.

Området Edsbackas historia går långt tillbaka i tiden. På 1620-talet uppfördes Edsbacka krog och den gård, som sedermera kom att bli Edsbergs säteri. I ett brev till kungen, som tidigare givit sitt godkännande till att öppna ett värdshus vid Edsvikens nordspets, berättar proviantmästaren och fogden Henrik Olofsson år 1629 att värdshuset och gården "Eedzbacka" står färdigbyggda.

Edsbergs slott, uppfördes c:a 1760, men långt innan dess användes området flitigt. Vikingarna förflyttade sina skepp på stockar mellan Edsviken och Norrviken. Historien från vikingatiden tog heraldikern Ejnar Kedja fasta på när han arbetade fram [Sollentuna kommuns vapen](#), vilket fastställdes 1946 av Kung Gustav V. Kommunen gav då även ut ett vykort med vapnet som såldes till förmån för kommunens sommarkoloniverksamhet.



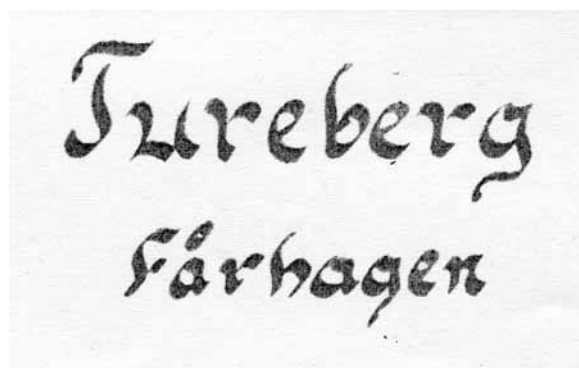
Fornlämningar

Fornlämningar i form av gravar och olika former av fästningar/borg med mera finns på många platser runt om i Sollentuna. Dessa härrör sig från olika tidsåldrar, varav vikingatiden är den mest kända och nog också den tid från det finns flest lämningar. Att det fanns fornlämningar i marken är alltså inte unikt, men ger lite extra historiska vingslag.

Under perioden då marken användes till villabebyggelse värnades dessa fornlämningar genom att de lämnades orörda och bildade en "ö" mitt i Platåvägens dåvarande sträckning. I maj-juni 1983 under själva planläggningen av vårt nuvarande bostadsområde gjordes en arkeologisk utgrävning. Det som hittades i åsgruset var resterna efter likbål. Brända benfragment och de smycken samt ägodelar den döde haft på eller med sig, allt naturligtvis skadat av elden. Av skelettet blev inte mer kvar än vad som rymdes i ett enliters lerkärl.

Efter avtorvningen hittades sju anläggningar och varav fyra säkra gravar. Tre av dem var runda stensättningar med en diameter mellan 9 - 12 meter och en höjd på c:a 0,5 meter. En av dem hade stora synliga kantstenar. Den fjärde var avlång med rester av en kantkedja, som var skadad av den dåvarande Platåvägen.

Stensättningarna dolde brandlager, ben- och brandgropar. I fyndmaterialet fanns föremål som genom jämförelser med andra gravar kan bindas till folkvandring- och vendeltiden, det vill säga 500-700-talet. Arkeologerna hittade bland annat fragment av ett svärdshjalt (svärdsfäste) av bron, järn nitarna, ett trettiotal pärlor av glas och fjorton pärlor av brons, bitar av en kam, björnklor och armringsrester av brons med mera. Genom fyndet av pärlorna och armringsresterna kan man dra slutsatsen att minst en kvinna blivit begravd här. Likaså visar den lilla biten av svärdshjalt på en mansgrav. Var nitarna suttit är svårt att gissa. Kanske har de hållit ihop en kista eller en låda.

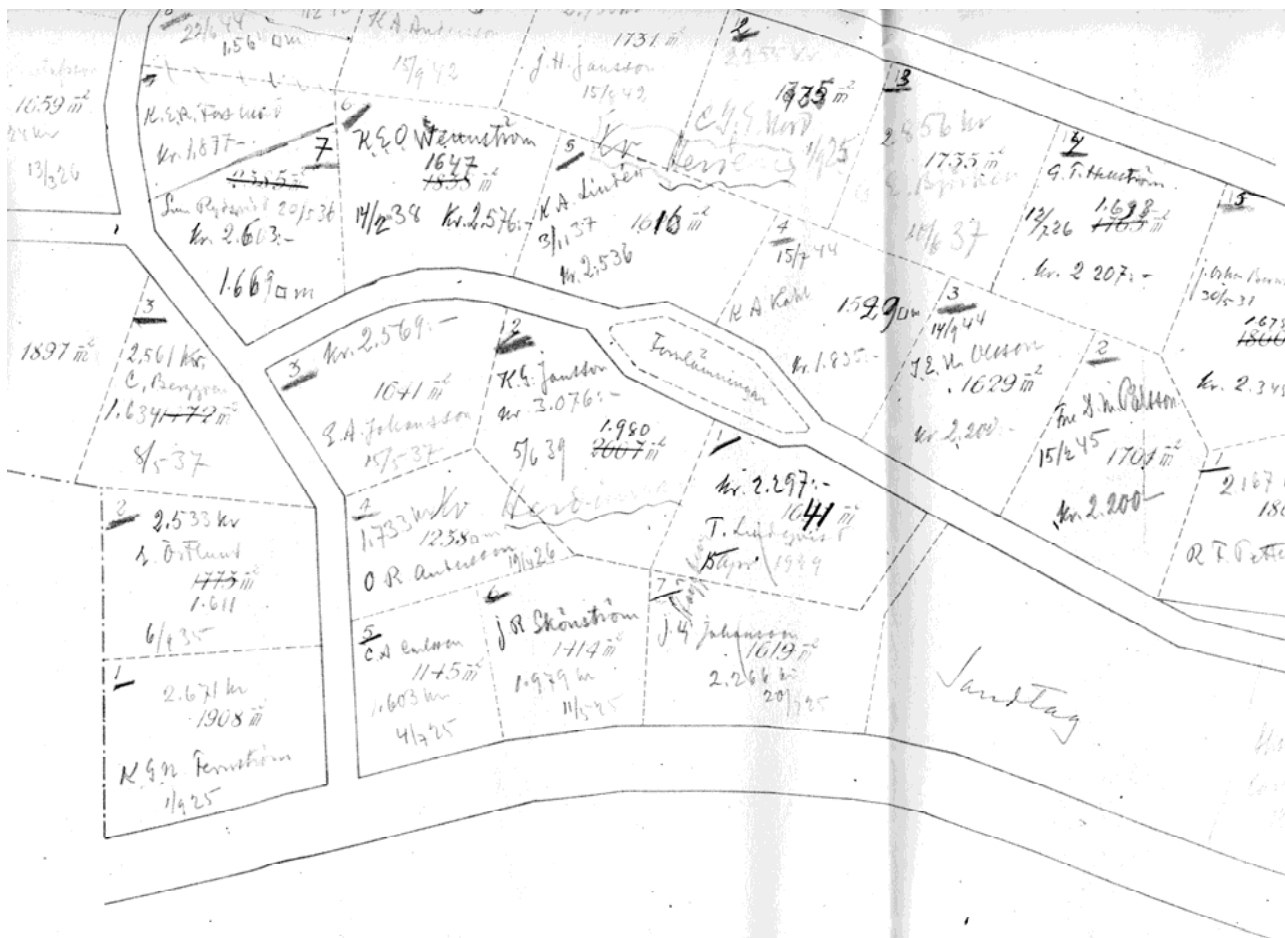


Under tiden marken ingick i säteriet användes marken för kreatursuppfödning, eftersom den på grund av sin geografi inte lämpade sig för jordbruk. Marken benämns i tidiga ritningar som "Tureberg Fårhagen".

Sollentunavägen, som tidigare var gamla "Riks 1:an" mellan Stockholm och Uppsala, har sin sträckning längs föreningens västra sida. Tillsammans med järnvägen har den gjort mycket för utvecklingen av kommunen från en landsortsidyll med torp och gårdar till dagens förortskommun.

I början av 1900-talet kom mer och mer villabebyggelse/egnahem i området. Detta ledde till att marken delades upp, bland annat bildades de två kvarteren "Herden" och "Herdinnan" och villatomter styckades och lämnades till försäljning. De flesta tomter bebyggdes strax därefter, även om några villor kom till så sent som på 1940-talet.

Sammanlagt fanns nästan femtio fastigheter inom fyra kvarter på ett område, som sträckte sig mellan Landsnoravägen i söder, Sollentunavägen i väster, Stubbhagsvägen i öster och i nordväst ett stort grustag, dagens Djupdalsvägen.



Tomtkarta över kv. "Tureberg fårhagen"

Köpekontrakt

Av köpekontrakt från 1944 framgår att fastigheterna Edsberg 1:50 (1629 kvm) och 1:51 (1529 kvm) såldes för 2.200 kr respektive 1835 kr. Det ger ett kvadratmeterpris om 1,35 kr respektive 1,20 kr. Det skulle i 2010-års penningvärde motsvara 26 kr respektive 23 kr. Den procentuella prisskillnaden per kvm om 12,5% mellan dessa två tomter kan var och en spekulera kring.

Dessa två fastigheter, Edsberg 1:50 och 1:51, var en del av kvarteret Herden och utifrån tidiga kartor kan utläsas att deras läge i stort motsvaras av dagens Platåvägen 6 och 8, det vill säga B-huset.

Av det ena köpekontraktet framgår att av den totala köpeskillingen om 2.200 kr, skulle 400 kr erläggas vid underskriften av kontraktet och resterande delar skulle betalas av under en 10-års period. Avbetalningen skulle ske med 90 kr den 1 maj respektive den 1 november varje år. Det innebar att säljaren hade kvar en inteckning i fastigheten och agerade "bank" emot köparen, vilket inte skulle förekomma idag.

Köpekontrakt.

Undertecknad Fruherrinnan Dagmar Rudbecks sterbaus här
nedan kallad säljaren, upplåter och försäljer härmed till Fröken Ingrid E. U. Olsson,
Drottninggatan 79. II, c/o Olsson, Stockholm
här nedan kallad köparen, för en köpeskilling stor Två tusentvåhundra (2.200:--)
kronor
ett område, avstyckat från säljaren tillhöriga Edsberg 1¹
inom Sollentuna socken och Stock-
holms län, vilket ägoområde i areal innehåller 1.629 kvm. enligt av
lantmätare G. E. Milton år 1944
upprättad karta. Efter verkställd avstyckning benämnes lägenheten Edsberg 1⁵⁰
eller nr. 3 i kv. Herden.

För köpet gälla i övrigt följande villkor:

§ 1.

Lägenheten tillträdes denna dag i det skick den finnes.

§ 2.

Köpeskillingen likvideras sålunda:

- a) Vid detta kontrakts underskrivande erlägger köparen kontant Kr. 400:--
b) Den ,
c) Den ,
d) Resterande köpeskilling erlägges medelst av köparen utfärdad köpe-
skillingsrevers med inteckningsrätt såsom för ogulden köpeskilling
i försålda lägenheten å 1.800:--
jämt 6 % årlig halvårsvis den 1 maj och 1 november förfallande
ränta.

Denna köpeskillingsrevers skall amorteras under 10 år sålunda
att varje den 1 maj och den 1 november skall av kapitalet betalas
Kr. 90:-- med början den 1 maj 1945 och
förfallen ränta skall betalas med början den 1 maj 1945.
Därest icke förfallen ränta och amortering erlägges inom 14 dagar
efter respektive förfallodagar, är sagda köpeskillingsrevers omedel-
bart till hela sitt belopp jämt upplupen ränta utan förutgången
uppsägning förfallen till betalning.

Köparen äger när som helst inlösa reversen till hela beloppet
utan förutgången uppsägning.

Summa Kronor 2.200:--

Platåvägen och dess sträckning



Infart till Landsnoravägen från Sollentunavägen, med dåvarande Platåvägen, som går upp på åsen. Augusti 1971



Platåvägen ner emot Landsnoravägen, år 1973



Platåvägen 6, år 1971

Från söder ledde Platåvägen upp på åsen ifrån Landsnoravägen, ungefär mitt emot den röda stugan hitom krogen. Senare schaktades den södra delen av åsen bort och därmed även den delen av Platåvägen. Därmed fanns utrymme för den stora parkeringsplatsen nedanför Edsbacka.

Platåvägens sträckning längs bland andra fastigheterna Edsberg 1:50 och 1:51 innebar att den gick rakt igenom dagens C-hus (Platåv. 2-4) och sedan vidare längs A- och B- husen. Bakom F-huset anslöt Platåvägen till Herdevägen.

Herdevägen

Från Sollentunavägen förde den smala och branta Herdevägen upp till Platåvägen. Den gick upp från Sollentunavägen strax söder om, vad vi idag kallar, "Gröna huset" och svängde sedan av norrut för att ha samma sträckning, som gångvägen bakom F-huset har idag, där den går ner bakom föreningen. Dock utan den sista knixen mot söder innan den ansluter mot gångvägen längs Stubbhagsvägen.



Vidare kan nämnas att ytterligare lite söder om Herdevägens infart från Sollentunavägen finns två grindstolpar med två lindar bakom. Den sista ägaren till den fastigheten flyttade därifrån 1970.

Djupdalsvägen

Djupdalsvägen hade en helt annan sträckning än dagens. Den anslöt emot Herdevägen ungefär där gångvägen ner till grannföreningen går idag. Därifrån fortsatte den norrut mot Frestavägen.



Vägbygget som aldrig blev av

Under 1960-talet planerade kommunen att plana ut åsen och göra en ny sträckning av Sollentunavägen för anslutning till Frestavägen. Därför löste kommunen under några år ut alla villaägarna, vilka garanterades nya tomter på annan plats i kommunen. År 1970 var i stort sett alla fastigheter sålda, men vägbygget blev inte av. Kommunen hyrde då ut villorna till de som tillfälligt behövde en bostad. Flera av villorna på Platåvägen blev alltså inte långlivade. De byggdes under 1940-talet och revs redan i början av 1980-talet. Före 1985 var alla villor rivna.

Edsbergs slott - Edsbacka



Kulturrehistorisk värdering

Edsberg har, tillsammans med Sollentunaholm, varit Sollentunas största och mest betydelsefulla herrgård. Huvudbyggnaden har sitt utseende från 1760 väl i behåll, och tillsammans med flyglar, fägård och park utgör Edsberg en mycket värdefull herrgårdsmiljö. Med sitt vackra läge intill vattnet är den även en oas för avkoppling och rekreation för kommuninvånarna. Vid sidan av de påtagliga byggnads- och samhällshistoriska värdena, besitter byggnaderna höga såväl arkitekturhistoriska som arkitektoniska värden. Dessa värden är tydligt knutna till mangårdsbyggnaden, men gäller även ekonomibyggnadernas utformning och dramatiska läge på Ladugårdsberget eller Stallbacken.

Edsbacka krog är en av de få bevarade krogarna i Stockholms län, och har förutom stora samhällshistoriska värden även byggnadshistoriska.

Inga kända spår finns kvar efter Edsbacka marknad. Platsen där den låg har dock ett historiskt intresse p.g.a. den stora betydelse marknaden har haft.

Beskrivning

Omkring 1640 förvärvade riksskattemästaren Gabriel Bengtsson Oxenstierna ett stort antal hemman runt Edsviken, bl a Bagare by (senare Tureberg), Skälby, Hersby och Kummelby av vilka han 1647 bildade säteriet Edsbacka. Under 1700-talet började gården kallas Edsberg.

1757 kom Edsberg genom köp (360 000 daler kopparmynt) i överste, sedermera överståthållare och landshövding, Thure Gustaf Rudbecks ägo. Rudbeck lät riva den äldre Oxenstiernska anläggningen (delar -av 1600-talsgrunden bevarades) och uppföra den herrgårdsbyggnad som finns kvar idag. Denna stod färdig omkring 1760. Den gråputsade byggnaden är två våningar hög och byggd av tegel med vinkelställda, fasta flyglar. Den täcks av ett valmat mansardtak.

Från början fanns två friliggande svängda flyglar. Den ena av dessa brann 1797 och den andra revs kort därefter. De nuvarande uppfördes 1816.

Det är idag inte känt vem som ritade Edsberg. Jean-Eric Rehn har länge utpekats som arkitekt. På senare tid har även Carl Hårleman förts fram som möjlig arkitekt, trots att han var död då Edsberg började byggas.

Samtidigt med 1760 års herrgårdsbygge anlades en trädgård i fransk barockstil. Hur denna såg ut framgår av en generalplan från 1760. Det mesta av den ursprungliga trädgården har gått förlorad men den södra delen har i nutid lagts ut på ett sätt som delvis påminner om den gamla planen.

På en höjd sydost om slottet ligger Edsbergs kringbyggda fägård. De äldsta delarna är från 1760 och de övriga byggnaderna är från 1800-talet.

Sedan säteribildningen 1647 har Edsberg, tillsammans med Sollentunaholm, varit Sollentunas största och mest betydelsefulla herrgård. Från och med ca 1910 började dess ägor avstyckas och försäljas för de nya villasamhällena Tureberg, Häggvik och Helenelund. Efter att i nästan 200 år gått i den Rudbeckska släktens ägo köptes Edsberg 1959 av Sollentuna kommun.

Vattenvägen från Östersjön genom Edsviken, Norrviken och vidare upp mot Mälaren var sedan förhistorisk tid en viktig färdled mot det inre av Uppland och Gamla Uppsala, samt från medeltiden även mot Sigtuna. Vid edet mellan Edsviken och Norrviken var man tvungen att antingen släpa båtarna eller lasta om. Här uppstod en marknadsplats förmodligen redan under förhistorisk tid. Efter Stockholms grundande omkring 1250 visade sig Edsbacka vara en allvarlig konkurrent till den nya staden och försök gjordes att stoppa handeln här. Därför blev det så att man endast en gång om året, vid "mickelsmäss" (29 sept), fick hålla marknad vid Edsbacka. Denna marknad ägde bestånd t o m 1860-talet. En stor del av handeln bedrevs mellan roslagsbor och upplandsbönder som här bytte fisk mot jordbruksprodukter.

Parallellt med vattenvägen löpte en landsväg längs med Brunkebergsåsens sträckning. Vid Edsbacka föll vatten- och landsvägen samman, vilket utgjorde ett bra läge för en krog. 1626 fick proviantmästare Henrik Olofsson privilegier för krogrörelse här. Krogen ägde bestånd till omkring 1870, dock sedan 1853 utan spriträttigheter. Mellan 1872 och 1893 användes den gamla krogen som skola. Den välbevarade krogbyggnaden som idag finns vid Edsbacka är förmodligen från slutet av 1700-talet eller början av 1800-talet. Invid krogen ligger grindstugan, troligen uppförd under den senare delen av 1800-talet. Byggnaden har faluröd stående träpanel. Taket är täckt av tegel.

Strax norr om krogen står ett runstensfragment (raä 91). Det återfanns 1926 och restes på sin tidigare plats. Texten lyder: "Holmsten och Forkunn... -fast, sin fader. Gud hjälpe hans ande".

I parken ligger även ett brygghus i en våning av tegel. Fasaderna är spritputsade gula under ett sadeltak täckt av tvåkupigt tegel.

1959 såldes slottet till Sollentuna kommun. Kommunen beslöt att bevara slottsområdet som kulturminne. Slottsparken öppnades för allmänheten och man har försökt att stegvis återskapa parkens forna prakt. På 1990-talet renoverades slottet. Modernt fasadmateriäl från tidigt 1960-tal knackades ned och ersattes med infärgad kalkputs, enligt ursprungligt recept. Felaktiga fönster byttes ut mot nya, tillverkade efter ett bevarat originalfönster.

Renoveringen av paradvåningen avslutades 1995, där bland annat de ursprungliga

skurgolven slipades och behandlades med lut och olja. Renoveringsarbetena i slottet fortsätter kontinuerligt. I dag förvaltar Sollentunahem slottet.

I Edsbergs slott kan man höra historiens vingslag från fyra sekler. De väldiga lindarna på slottets gårdsplan har bevittnat slottets hela historia. Träden har enligt en muntlig tradition planterats här redan under 1630-talet.

För den som vill läsa mer om Edsbergs säteri, hela det Rudbeckska familjearkivet har lämnats över till Sollentuna Kommun.

I Edsbergsarkivet kan man bl.a. ta reda på att:

- en kvarts tunna sill ingick i drängen Erssons lön 1860
- drottning Kristina åt middag på Edsberg den 11 februari 1645
- Edsbergs säteri år 1757 omfattade 1 540 tunnland åker och äng
- torparen i Helenelund blev vräkt år 1901
- bröderna Axel och Knut tjuvfiskade i Edsviken 1911
- friherre Rudbeck köpte salva åt kodrängen och droppar åt köksan 1869
- tre personer blev bitna av en varg vid Edsberg den 6 januari 1667.

(Text om slottet hämtad från Stockholms Läns museums hemsida och Sollentuna kommun.)

Edsbacka skola



Edsbacka 1916

Namnet Edsbacka förknippas numera mest med vårt bostadsområde och krogen söder därom. Men Edsbacka har också varit aktuell i skolsammanhang.

Det hus där nya Edsbacka krog värdshus är inrymt hade krogrörelse med utskänkning av starka trycker fram till 1853. därefter följde en period på ett tiotal år då där var "nykterhetskrog". Då behövdes krogbyggnaden för andra ändamål.

Sedan 1842 var folkskolan obligatorisk i Sverige. I Sollentuna fanns då endast en skola, sockenskolan vid Klasro mellan Häggvik och Norrviken. Den är idag museum och visas för allmänheten då och då. Ett besök rekommenderas.

Dåvarande folkskoleinspektören ansåg att främst de yngre barnen hade för långa skolvägar och att man borde ha ytterligare någon skola i socknen. Bönderna ville emellertid inte bygga någon skola ty de menade att "ingen hade mer än en fjärdingsväg* till skolan och det var ju ingen lång väg". Följden av detta beslut blev att en stor del av barnen uteblev från undervisningen.

Friherre Reinhold Rudbeck på Edsberg lät emellertid, först på egen bekostnad, anställa en lärarinna för de mindre barnen. Hon undervisade i småskolan som åren 1871-1872 var inrymd i slottets västra flygel. 1873 lät baronen stänga Edsbacka krog och inrätta byggnaden till småskola för den södra sockendelen, det vill säga för barn från Edsberg, Tureberg och Helenelund. Dåvarande arrendatorn av krogrörelsen, Eckerström, måste flytta.

I nedervåningen inreddes skolsal i västra delen, den del som ligger närmast vägen. Lärarinnan fick sin bostad i östra delen och på övervåningen fanns bostäder för icke-skolfolk. Bland annat bodde skräddare K E Björkholm med familj där under 1970 till 1990-talen. Barnen trivdes så bra i Edsbacka skola att när de slutat småskolan och skulle till sockenskolan vägrade de att byta. Efter några år hade lärarinnan därför sex klasser i sin skola. Varannandagsläsning tillämpades, ena dagen undervisades de större barnen, följande dag de mindre.

Den lärarinna som huvudsakligen svarade för undervisningen var Karolina Wilhelmina "Mimmi" Andersson, som kom till Edsberg som 18-åring och var där under de 20-tal år som Edsbacka hade skola. 1893 flyttade skolan till Tureberg, nuvarande Sofielundsskolan. Hon följde med dit som lärare, bodde på skolan och efter pensioneringen 1911 fram till sin död 1931 bodde hon i Turebergs samhälle.

Vid skolan i Edsbacka fanns också småskollärarinnan Augusta Westerberg som efter några år efterträddes av Emma Matilda Mattsson, dotter till kyrkvärden, Gustaf Mattsson i Gillberga.

Baron Rudbeck på Edsberg har betytt mycket för skolväsendets utveckling i Sollentuna och hans initiativ att inrätta skola på Edsbacka visar att han ansåg undervisningen vara viktig för barnens framtid.

Efter flytten av skolan till Sofielund övergick Edsbacka till att bli bostäder åt anställda vid Edsbergsgodset under c:a 60 år. Sollentuna Kommun köpte Edsberg 1955 och krogbyggnaden var sedan, åtminstone delvis, uthyrt som förenings- och konstantverkslokal fram till 1983 då Edsbacka krog öppnade.

”Stig Bohman, Platåvägen 8 – 1997”

* fjärdingsväg, fjärding, gammalt svenskt längdmått innebarande en fjärdedel av en gammal svensk mil om 36 000 fot, dvs. 1 fjärdingsväg = 9 000 fot ≈ $\frac{1}{4} \cdot 10\,688\text{ m} = 2\,672\text{ m}$.



Vy mot Edsbacka skola oktober 2011 – 95 år senare.

Föreningens historia

Detaljplanen

Detaljplanen för området som utarbetades under ett par år i början av 1980-talet antogs av Sollentuna kommun i början av år 1984 och registrerades hos Länstyrelsen den 29/3-1984.



Detaljplanekarta med den angivna byggrätten utritad.

I bakgrunden syns även tidigare dragning av Platåvägen, Herdevägen och Djupdalsvägen.

Ur detaljplanen framgår bland annat att;

"Områdets topografi och läge i kommunen ställer stora krav på det slutliga utseendet av bostadsområdet. Den valda hustypen är ett av inslagen i denna strävan. Ett annat är arbetet på att bevara så mycket som möjligt av den vegetation, som finns på åsens sluttningar mot både öster och väster. Särskilda anordningar har vidtagits för att det befintliga trädbeståndet skall kunna skyddas mot åverkan under exploateringsarbetet, där ett önskemål om undantag av en markremsa längs Sollentunavägen för en hypotetisk breddning av densamma har avslagits med vegetationsskyddet som grund."

Husen

Inför försäljningen av bostadsrätterna togs en presentationsbroschyr fram "Edsbacka Bofakta ". (Finns att ladda ner i sin helhet på föreningens hemsida.) I den lyfts mycket av det som än idag värderas högt, såsom de stora och härliga terrasserna, närheten till "Fritid för kropp... och fritid för själ", fram.

Självklart lyfter man där även punkter som säkert sågs som nytänkande och även var tänkt att främja gemenskapen de boende emellan. Men om "Tvättstugor med inbyggd kaffepaus" – någonsin har använts av medlemmarna för att brygga sig en kopp i samband med tvättning, det lär nog aldrig komma fram.

"Här växer det så det knakar..."

I informationsbroschyren kunde man läsa;

"Brf Edsbacka får en väl genomtänkt markplanering med omväxlande vegetation. I anslutning till entréerna planteras träd och buskar. Tanken med trädarterna som valts, t ex hägg och pil, är att de ska kunna leva med årstiderna och ge liv åt området året runt. Vid kvartersgården anläggs en blomstergård med medeltida klosterträdgårdar som förebild. Centralt i området planteras en kastanj som ett vårdträd och i södra delen byggs ett lusthus. Områdets ytterdelar planeras som naturmark."

Växer så det knakar gör det än idag och hösten 2010 initierade styrelsen ett genomgripande översynsarbete av föreningens mark. I den långsiktiga förvaltnings- och underhållsplanen skall bland annat föreningens inbjudande karaktär och avkopplande boendemiljö lyftas fram ytterligare. Dessutom är en långsiktig underhållsplan ett mycket viktigt verktyg för att kunna planera och underhålla marken på ett kostnadseffektivt sätt.



Samhället förändras

Att det var ett helt annat samhällsklimat när området planerades och projekterades framgår också klart och tydligt. I presentationstexterna till föreningen lyfts speciellt fram att området har hela tre skyddsrum med plats för 360 personer, vilket skulle innebära att 1,95 personer per lägenhet skulle få en plats om skyddsrummen skulle behöva användas. Berlinmurens fall tre år efter inflyttningen i föreningen har varit en bidragande orsak till att "kalla kriget" inte längre tränger sig på i vår vardag på samma sätt som tidigare.



B-huset under byggnationen, motsvarar rätt väl även tidigare Platåvägen 6



Nästan samma vinkel augusti 2009

Lusthuset



Den som kommer söderifrån på Sollentunavägen och just har passerat Edsbacka vårdshus kan framför sig uppe på åsen se ett vackert lusthus med grönt tak och gul knopp. Mörka kvällar och nätter är paviljongen upplyst inifrån av ett mildt gult ljus.

Lusthus har funnits i många århundraden i Europa. De kallades sommarhus och de byggdes för att man skulle kunna umgås och äta där, men man skulle också kunna sitta ensam och läsa eller skriva ostört. Lusthusen var ofta byggda mitt i trädgårdarna eller parkerna och hade lummiga blomsterrika omgivningar. Kanske uppstod de ur bersåer med träd och buskar planterade kring?

Gustav Vasa och hans söner byggde lusthus bland annat i Uppsala och Kalmar. I Kalmar uppfördes två sådana mitt på själva fästningsvallen. Johan III lät bygga ut dem till ett helt lusthuskomplex med flera salar och kamrar, då han ville efterlikna de kontinentala furstarnas sommarslott. Även i Stockholms byggde Erik och Johan lusthus på Skeppsholmen, där många gästbud gick av stapeln.

Under stormaktstiden spreds idéerna från Europa till de stormän som nu hade råd att planera praktfulla parker och trädgårdar med lusthus i olika utföranden och storlekar. Från 1600-talet är ett lusthus bevarat vid "Stallis", det så kallade Drottning Kristinas lusthus. Ett annat litet lusthus från den tiden - en sexkantig byggnad med vackra fönsterbeslag - står vid Skogaholm på Skansen. Ibland byggdes paviljongerna vid en damm eller en liten sjö för effektiv spegling i vattenytan. De kunde vara enastående konstnärliga utsmyckade med takmålningar och gipsdekorationer. Karl XI, som annars var en sparsam man, lät bygga ett lusthus i Kungsträdgården åt sin älskade hustru Ulrika Eleonora. Det var åttakantigt med fyra flyglar och små kabinett och dess väggar var dekorerade med pilastrar och kolonner. Detta lusthus blev sedermera Stockholms första sommar-teater, därefter vårdshus för att till sist 1877 rivas och ge plats åt Linnéstatyn.

På södermalm började man uppföra lusthus vid de så kallade malmgårdarna, eftersom man verkligen ville njuta av den korta svenska sommaren. De öppna

rundtemplen kom till under 1700-talet liksom de kinesiskt inspirerade paviljongerna. Mest känt är Kina slott på Drottningholm, men det finns ganska många liknande bevarade ute i landet. De var ibland prydda med snäckor och musslor och kunde t.o.m. vara försedda med kinesiska skrivtecken.

I slutet av 1800-talet började lusthus med "snickarglädje" uppföras och nu ville även "vanligt folk" med planerad trädgård ha ett själva. Dit bars kaffebrickan ut, där satt man och handarbetade, spelade kort, skvallrade, läste och skrev. Mången kurtis förekom säkert också där i smyg. Det berättas att Malla Silfverstolpe ibland bodde hos sin halvsystem Gustava Hamilton vid Ulriksdal. De båda systrarna tillbringade många sköna timmar i ett litet täckt lusthus vid Edsviken. Dit kom en gång författaren Almqvist, som gärna utvecklade sina för Malla så svårbegripliga idéer. Efter middagen promenerade de i den vackra omgivningen, vilket kom Almqvist att utbrista: "Ack, den som här hade en älskarinna och en filbunke!"

När vårt bostadsområde byggdes var man angelägen om att utforma hela omgivningen på åsen till en trivsam bostadsmiljö. I den miljö inpassades också redan från början lusthuset. Arkitekt Clabbe Arnstorp gav lusthuset en framskjuten plats på "udden" längst åt söder. Där det skulle utgöra en naturlig samlingspunkt för människor som ville träffas och även njuta av utsikten mot parken och krogen. Lusthuset var egentligen en färdig byggsats av en modell som tycktes väl anpassad i miljön och till den tänkta funktionen. Att lusthuset sedan inte blev den träffpunkt man önskade berodde nog inte på något feltänkande i planeringen utan snarare på de trevliga terrasser som hör till lägenheterna. Vi trivs tydligen så väl där och umgås gärna med vänner och grannar vid våra egna rabatter. Men håll med om att lusthuset ger vårt område det där lilla extra, som bidrar till att folk lägger märke till Brf Edsbacka med intresse och kanske därför flyttar hit.

Ref: Anna-Lisa Nyrreröd: "Lusthus till bruks och till syns"

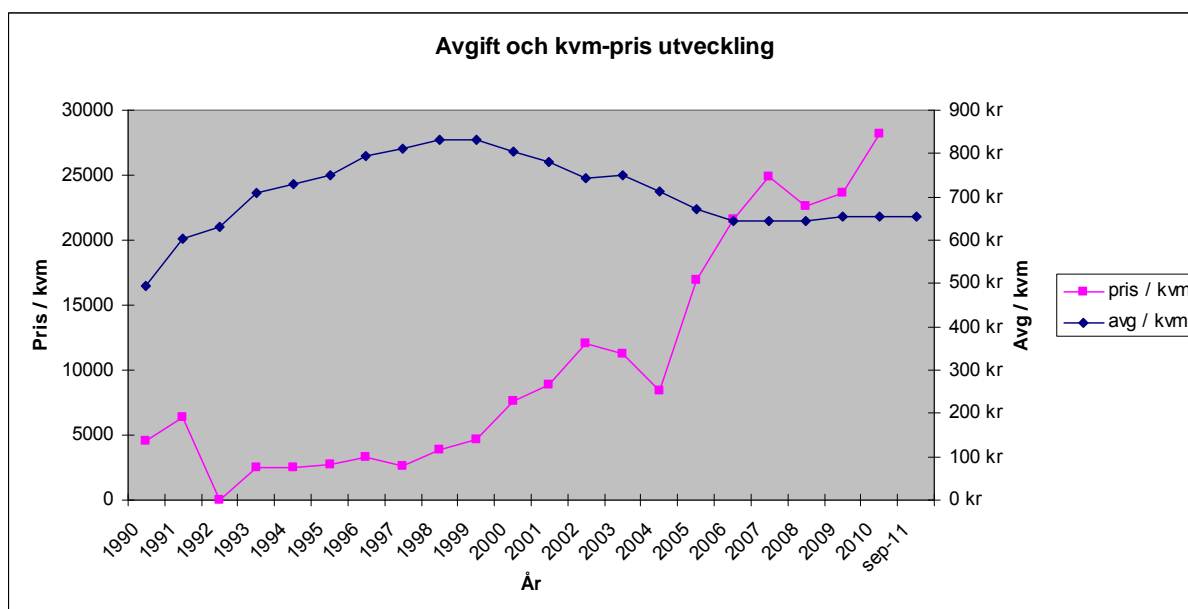
Ps: Den 28/5-1986 ankom till HSB ett brev från ovan nämnda Anna-Lisa Nyrreröd, där hon uttrycker sin glädje över den nya eleganta paviljongen vid Edsbackas terrasshus. "Ett lusthus i tiden" kallar hon den! Hon föreslog namnet "Mallapaviljongen", men av olika anledningar blev det inte så, utan lusthuset är fortfarande namnlöst.

"Inger i 4:an - 1997"

Föreningen i siffror

Medlemmarna i föreningen är beroende av att bostadsrättsföreningen har en stabil och långsiktigt ekonomisk planering, som möjliggör underhåll och utveckling av föreningens fastigheter. Detta är den bästa försäkringen medlemmarna kan få för den stora investering de gjort i sitt boende.

Det är alltid intressant att göra en återblick för att se vad som hänt och hur utvecklingen har varit. När nu föreningen fyller 25 år ger det ett ypperligt tillfälle att se tillbaka på värdeutveckling/kvm och år samt avgiftsutvecklingen/kvm och år.



I grafen ovan presenteras utvecklingen av såväl den genomsnittliga avgiften/kvm och år samt den genomsnittliga försäljningspriset/kvm och år.

Inte en lägenhetsförsäljning

År 1992 är ett unikt år och sticker ut med sina "0" kr/kvm i statistiken. Detta år skedde nämligen inga försäljningar av några lägenheter till skillnad från toppåret 2006 då 20 lägenheter bytte ägare. För 2011 finns statistik till och med september och så långt ligger det genomsnittliga kvm-priset på 28.320 kr, vilket ligger mycket jämt med 2010 års snitt på 28.235 kr/kvm.

Investeringen i det egna boendet är en av eller den absolut största investeringen i livet och några hundra procentiga försäkringar för framtiden finns inte. Det är mycket glädjande att kunna konstatera att en investering i Brf Edsbacka har varit en stabil och säker investering.

860 kr lägre månadsavgift

När lägenheterna var nya var avgiften 407 kr/kvm för att under åren 1998 och 1999 vara uppe i över det dubbla, 831 kr/kvm och år. Diskontot, dagens referensränta, var i mars 1990 uppe i hela 12 procent. Därefter har föreningens finanser, med mycket aktivt och engagerat arbete från styrelserna, stärkts på ett föredömligt sätt och avgifterna har därför kunnat sänkas.

En uppräknig med inflationen av 1986 års avgift om 407 kr/kvm till 2010 års penningvärde skulle innebära en avgift om 771 kr/kvm. Det kan jämföras med dagens faktiska avgift, som hållits stabila på c:a 650 kr/kvm de senaste sex åren. För en genomsnittslägenhet i föreningen om 86,3 kvm innebär det att månadsavgiften i dagens penningvärde är c:a 860 kr lägre än vad den skulle ha varit vid en rent inflationsuppräknad avgift.

Utveckling

Under alla år som föreningen har funnits så har underhåll och utveckling stått högt på styrelsens agenda. Olika perioder har fått olika fokus, som i slutet av 1990-talet, låg fokus på räntenivåer och amorteringar.

De senare åren har fokus fått vändas mer mot underhåll och renovering, vilket är ett naturligt inslag, eftersom fastigheterna kräver mer och mer för att bevara sin funktion och värde. Detta samtidigt som samhällsutvecklingen gör att boende i föreningen

idag har helt andra krav på vad som krävs för en bra, säker och avkopplande boendemiljö än för 25 år sedan.

Några större projekt som genomförts är en stor genomgripande balkongrenovering under åren 2001-2002 till en kostnad om 2,2 Mkr. Vidare har fastighetsfläktarna bytts ut vilket har inneburit en minskad energiförbrukning om c:a 30 procent. Vid alla projekt som genomförs är en viktig aspekt just den långsiktiga hållbarheten ur miljösynpunkt och att minska föreningens miljöpåverkan. Det har lett till nya belysningsarmaturer installerats i alla trapphus och en minskning av energiförbrukningen för trapphusen med c:a 80 procent. År 2010 gjordes en omfattande renovering av tvättstugorna med installation av ett nytt automatiskt och miljövänligt tvättmedelssystem och delvis ny maskinpark.

Balkonggavlarna ses sedan ett år över där bland annat mjukfogen byts ut och gavlarna målas. 2010 inleddes även arbete med att renovera garagen, ännu återstår ett par garage innan det arbetet är slutfört för denna gång.

Framtid

Brf Edsbackas framgång och utveckling bygger på engagerade och aktiva medlemmar, som bjuder på sin kompetens, engagemang och tid för föreningens bästa.

Ur tidiga anteckningar från trappombudsmöten går det mellan raderna att utläsa en nybyggaranda och ett engagemang där det tydliga målet var att lägga grunden för ett boende med kvalitet, trygghet och långsiktighet till gagn för alla. Det är med ett leende på läpparna man läser dessa dokument och konstatera att vissa frågor verkligen ger upphov till extra engagemang. Det är till exempel tvättstugor, städning i trapphus och ordning.

På ett tidigt årsmöte beslutades om att mer aktivt arbeta med olika arbetsgrupper med det övergripande målet att värna om föreningen och vår boendemiljö. Flera av dessa grupper finns än idag, fritidsgruppen, trädgårdsgruppen, trappombuden och övriga som, utöver styrelsen, är engagerade i olika uppgifter för föreningen.

Engagemanget syns även runt om i hela föreningen en lördag varje vår och höst när "städdagen" genomförs. Att som boende ta detta tillfälle för att lära känna grannar brukar vara mycket uppskattat, eller för de "bara" kommer ner för trevlig samvaro och en kopp kaffe.

Det ger också möjlighet för ypperliga kontakter för den som vill engagera sig i någon grupp eller uppgift för att på så sätt vara med och påverka föreningen och sitt boende.



Grattis till oss för de 25 första framgångsrika och grundläggande åren och låt oss gemensamt vara stolta över vad vi gemensamt åstadkommit.



HSB Brf Edsbacka i Sollentuna

Platåvägen 20
SE-191 36 SOLLENTUNA

www.brfedsbacka.se // info@brfedsbacka.se